

Kirjallinen kuuleminen hallituksen tiedonantoon yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja syrjimättömyyden edistämisestä suomalaisessa yhteiskunnassa

1. Mitkä ovat mielestänne Yhdenvertainen Suomi -ohjelman kolme keskeisintä tavoitetta, joihin tulisi kiinnittää enemmän huomiota?

Hallituksen tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta koskevalla politiikalla ja sitä tukevilla ohjelmilla voi nähdä neljä keskeistä tehtävää: *yhteiskunnallinen tehtävä* on edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta yhteiskunnassa; *poliittinen tehtävä* on kirkastaa hallituksen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuspoliittinen muutoslupaus ja sitouttaa hallitus tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseen; *hallinnollinen tehtävä* on edistää poikkihallinnollista yhteistyötä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysymyksissä ja sitouttaa ministeriöitä näiden tavoitteiden edistämiseen; *demokraattinen tehtävä* on osallistaa kansalaisyhteiskuntaa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuspolitiikan valmisteluun ja toimeenpanoon ja vahvistaa hallituksen tilivelvollisuutta¹. Hallituksen tiedonannossa tulee ottaa nämä kaikki tehtävät huomioon.

Yhdenvertainen Suomi -ohjelman kaikki tavoitteet ovat tärkeitä, eivätkä tule valmiiksi tämän hallituksen aikana. Hallituksen tiedonannon kannalta keskeistä on tuoda esiin *hallituksen oma tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuspoliittinen muutoslupaus*: asettaa kunnianhimoiset tavoitteet sekä konkreettiset toimet, joilla hallitus edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta hallituskauden aikana. On olennaista ottaa lähtökohdaksi intersektionaalinen näkökulma ja läpäisevästi huomioida moniperusteisen syrjinnän ulottuvuudet. Hallitukseen kohdistuneen kritiikin vuoksi on erityisen tärkeää, että hallitus puuttuu vihapuheeseen politiikallaan ja omassa toiminnassaan. Vihapuhe ja maalittaminen kaventavat demokratiaa ja ovat usein myös sukupuolittuneita.

2. Mitkä ohjelman toimenpiteistä ovat olleet erityisen hyödyllisiä?

Emme ole osallistuneet ohjelman toimeenpanoon tai arviointiin. Yleisesti tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuspolitiikan toimenpiteiden ongelmana on niiden heikko vaikuttavuus, hallintokeskeisyys ja uutuusarvon puute. Siksi toimenpiteiden tulee eri ministeriöiden ohella osallistaa valtionhallinnon ulkopuolisia toimijoita ja tarjota uusia, poikkihallinnollisia ratkaisuja laaja-alaisiin ongelmiin. Toimenpiteillä tulee olla rahoitus, ja niiden on oltava mahdollisimman konkreettisia. Hallituksen muu politiikka ei saa toimia tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuspolitiikan vastaisesti.

3. Mitä muita asioita haluatte nostaa esille yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja syrjimättömyyden edistämiseksi suomalaisessa yhteiskunnassa?

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus eivät poliittisina tavoitteina ole vain abstrakteja arvoja, eikä niihin sitoutuminen itsessään vielä edistä niiden toteutumista. Ne ovat ennen kaikkea konkreettisia tekoja, joilla aktiivisesti ja kunnianhimoisesti edistetään näitä tavoitteita yhteiskunnassa. Niitä tulee edistää niin erityistoimin kuin ottamalla ne huomioon hallituksen kaikessa politiikassa. Jälkimmäinen edellyttää systemaattista hallituksen politiikan ihmisvaikutusten arviointia, ml. lakiesitysten ja talousarvioesitysten valmistelussa. Lisäksi tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämisen tulee läpäistä hallituksen omat toimintatavat. Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään valtionhallinnossa eri ohjelmien avulla. Tiedonannossa sekä hallituskauden ohjelmien valmistelussa ja toimeenpanossa (esim. hallituksen tasa-arvo-ohjelma) on tärkeä kiinnittää huomiota synergioihin eri ohjelmien välillä.

YTT, dosentti, sosiologian yliopistonlehtori Hanna Ylöstalo ja FT, dosentti, akatemiatutkija Anna Elomäki yhdessä *Tasa-arvoa taloustietoon, feminismiä finanssipolitiikkaan* -hankkeen tutkimusryhmän kanssa: FT Heini Kinnunen, VTT Emma Lamberg

¹ Elomäki, Ylöstalo, Jurva & Lamberg (2023) Hallituksen tasa-arvo-ohjelmien vaikuttavuus ja toimivuus. VN TEAS julkaisuja 2023:41. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/164980>